Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2022, K 3/2023 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta on saanut käsiteltäväkseen Yleisradion hallintoneuvoston kertomuksen, jossa raportoidaan kattavasti yhtiön lakisääteisten julkisen palvelun tehtävien toteutumisesta vuonna 2022.

Hallintoneuvosto hyväksyi kertomuksen 22.3.2023 kuultuaan sitä ennen ulkopuolisena asiantuntijana Helsingin yliopiston emeritusprofessori Hannu Niemistä, joka arvioi Ylen huolehtineen yleisradiolain 7§:ssä säädetyistä tehtävistä onnistuneesti.

Lisäksi Yle haluaa esittää liikenne- ja viestintävaliokunnalle julkisen palvelun tehtävään liittyviä tietoja, jotka täydentävät kertomusta ja koskevat yhtiön toimintaa vuonna 2023.

Ylen julkinen palvelu vahvistaa luottamusta yhteiskunnassa

Suomessa kansalaisten arvostus monipuolista ja luotettavaa yleisradiotoimintaa kohtaan on kansainvälisestikin vertailtuna korkealla tasolla. Luottamus Ylen toimintaan on vuosien 2022–2023 aikana entisestään vahvistunut, kuten hallintoneuvoston kertomuksestakin käy ilmi. Tämän vahvistaa myös maailman laajin uutisarvostuksia mittaava tutkimus, Oxfordin yliopiston alaisuudessa toimivan Reuters-instituutin Digital News Report, joka julkaistiin kesäkuussa 2023. Sen mukaan kansalaisten luottamus Ylen uutistoimintaan edustaa kansainvälistä kärkeä.

Tutkimuksen Suomea käsittelevän maaraportin mukaan Ylen uutisia pitää joko hyvin tai melko luotettavana 87% suomalaisista, kun vuonna 2022 vastaava luku oli 85%. Ylen uutisia hyvin epäluotettavana pitävien osuus oli tutkimuksessa vain kolme prosenttia. Saman tutkimuksen mukaan 79 % prosenttia suomalaisista katsoo julkisesti rahoitetun uutispalvelun yhteiskunnalle erittäin tai melko tärkeäksi. Osuus on tutkituista maista korkein (Uutismedia verkossa 2023, ss.50-54). Tutkimuksen tulokset ovat linjassa kertomuksessa raportoitujen muiden yleisötutkimusten kanssa, joiden mukaan suomalaiset arvostavat Ylen julkista palvelua ja pitävät sitä yhteiskunnalle tärkeänä.

Vastuullinen kotimainen media, johon kuuluvat sekä yksityisomisteinen media että riippumaton ja toimintaedellyksiltään vahva julkisen palvelun yleisradiotoiminta, on toimivan suomalaisen yhteiskunnan ja demokratian vahvuus, jota on syytä vaalia. Julkisesti rahoitettu yleisradiotoiminta edistää kansalaisten yhdenvertaisuutta mediankäyttäjinä ja osallisuutta yhteiskuntaan, vahvistaa kotimaista kulttuuria, luovan

alan elinvoimaa ja työllisyyttä, tukee yleissivistystä ja elinikäistä oppimista, edistää alan teknologista kehitystä ja yhteistyötä sekä huolehtii huoltovarmuuden kannalta kriittisestä tiedonvälityksestä. Mainittujen asioiden painoarvo on mediamarkkinoita laajempi yhteiskunnallinen kysymys, joka tulisi huomioida mediapoliittisessa keskustelussa.

Digitaalisuus varmistaa sisällöt ja palvelut kaikille suomalaisille

Digitaalisen tieto- ja informaatioympäristön murros, tekoälyn yleistyminen, mediankäytön kiihtyvä muutos sekä alusta- ja teknologiajättien globaali kilpailu muuttavat kotimaisen median toimintaympäristöä entistä haastavammaksi. Tässä tilanteessa uusien digitaalisten palvelujen kehittäminen ja uuden teknologian mahdollistamat modernit jakelutiet ovat niin Ylelle kuin muillekin mediayhtiöille elinehto.

Ylen digitaalisen liikkumavaran turvaaminen varmistaa, että julkisen palvelun sisällöt ja palvelut ovat jatkossakin jokaisen saatavilla yhtäläisin ehdoin, kuten lakisääteinen tehtävä edellyttää. Emeritusprofessori Hannu Nieminen kiinnitti lausunnossaan huomiota keinoihin vaikeasti tavoitettavien väestöryhmien saavuttamiseksi, mikä on kansallisen yhteenkuuluvuuden ja sosiaalisten yhteyksien kannalta yhteiskunnalle erittäin tärkeää. Mediankäytön muuttuessa henkilökohtaiseen asiakaskokemukseen perustuvat digitaaliset palvelut ovat Ylelle keskeinen keino vastata tähän tarpeeseen. Digitaalisuus mahdollistaa myös Ylen palvelujen entistä paremman saavutettavuuden alueellisesti, kielivähemmistöille ja erityisryhmille.

Yle tukee yhteiskunnalle hyödyllisiä kumppanuuksia ja alan elinvoimaa

Vuonna 2023 Yle on jatkanut yhteistyötä kaupallisen median kanssa ja etsinyt uusia keinoja sen kehittämiseksi. Esimerkiksi kevään eduskuntavaaleissa Ylen vaalikone ja vaalitulospalvelu annettiin 10 muun median käyttöön siten, että mediat pystyivät räätälöimään vaalikoneen itselleen sopivaksi. Yle on myös esimerkiksi jatkanut urheilun esitysoikeuksien jakamista kaupallisen median kanssa varmistaakseen, että laaja urheilulajien kirjo on suomalaisen yleisön saatavilla. Yle tukee luovan alan elinvoimaa ostamalla vuosittain yli 100 miljoonalla eurolla esitysoikeuksia ja esimerkiksi ohjelmatoiminnan palveluita. Ylen rooli kotimaisen luovan alan moottorina vain korostuu sisältömarkkinan muuttuessa yhä kansainvälisemmäksi.

Yle pyrkii yhteistyön keinoin myös kehittämään kotimaista osaamista ja kykyä vastata digitaalisen ajan mahdollisuuksiin ja haasteisiin. Ylen ja Sitran aloitteesta kotimainen mediakenttä valmistelee sosiaalisen median monitorointiyksikköä informaatiovaikuttamisen vastaiseen työhön. Yle myös tekee yritys- ja yliopistotoimijoiden kanssa yhteistyötä edistääkseen eurooppalaista tekoälykehitystä. Taustalla on tunnistettu tarve parantaa Euroopan digitaalista suvereniteettia rakentamalla paikallista kulttuuria ja erityispiirteitä heijastavia kielimalleja innovaatioiden tueksi.

Kesäkuussa 2023 julkaistussa hallitusohjelmassa on kirjattu, että Ylen tehtävistä, rahoituksesta ja yhtiön valvonnan riippumattomuuden kehittämisestä

linjataan parlamentaarisesti. Vakiintunut parlamentaarinen työskentelytapa, jossa eduskunta on laajasti edustettuna yli hallitus–oppositio-rajan, paitsi ylläpitää Ylen roolia koko kansan yhteisenä mediana myös turvaa Ylen riippumattomuutta, joka on vapaassa länsimaisessa demokratiassa edellytys median toiminnalle.

Yleisradioyhtiöiden heikentynyt riippumattomuus on todellinen ongelma monessa Euroopan maassa, mihin myös Euroopan unioni on reagoinut julkaisemalla EU-komission esityksen medianvapaussäädökseksi. Käsittelyssa olevan sääntelyehdotuksen mukaan yleisradiotoiminnan rahoitus tulisi järjestää siten, että rahoituksen vakaus ja riittävyys turvaavat toimituksellista riippumattomuutta.

Merja Ylä-Anttila
toimitusjohtaja